

СУЧАСНІ РЕАЛІЇ ФУНКЦІОНУВАННЯ РИНКУ ПРАЦІ

Ринок праці є невід'ємною частиною економічної системи, оскільки саме на ринку праці відбувається формування, розподіл та відтворення робочої сили. Зараз, коли для високого розвитку економіки одним із впливових факторів стає людський капітал, дедалі більшої актуальності набуває питання ефективного функціонування ринку праці.

Відповідно до Закону України «Про зайнятість населення» від 5 липня 2012 року, ринок праці визначається як система правових, соціально-трудова, економічних та організаційних відносин, що виникають між особами, які шукають роботу, працівниками, професійними спілками, роботодавцями та їх організаціями, органами державної влади у сфері задоволення потреби працівників у зайнятості, а роботодавців - у найманні працівників відповідно до законодавства [1].

Основними індикаторами, які характеризують стан ринку праці є: показники зайнятості та безробіття, продуктивність праці, оплата праці.

За даними Державної служби статистики України, кількість зайнятого населення у віці 15-70 років у I кварталі 2020 року, у порівнянні відповідним періодом 2019 року, зросла на 228 тис. осіб та становила 16,5 млн осіб. Рівень зайнятості зріс з 57,1% до 58,2% населення відповідного віку. Зростання рівня зайнятості відбулося в усіх регіонах. [2].

Кількість безробітного населення (за методологією МОП) віці 15-70 років у I кварталі 2020 року, у порівнянні з відповідним періодом 2019 року, скоротилася на 97 тис. осіб та становила 1,5 млн осіб. Рівень безробіття (за методологією МОП) скоротився з 9,2% до 8,6% робочої сили. Скорочення рівня безробіття відбулося в усіх регіонах. Рівень мінімальної заробітної плати в 2020 році становить 4723 грн, тобто на 550 грн. більше, ніж в 2019 році [3].

Загалом, спостерігалась позитивна тенденція збільшення кількості зайнятого населення на початку 2020 року. Варто відмітити, що зростання обсягів та рівня зайнятості відбулося як у міських поселеннях, так і у сільській місцевості.

У міських поселеннях у I кварталі 2020 року кількість зайнятого населення у віці 15-70 років збільшилася на 109 тис. осіб (до 11,4 млн осіб), а рівень зайнятості зріс з 58,4% до 59,3%. У сільській місцевості - кількість зайнятого населення

збільшилася на 119 тис. осіб (до 5,1 млн осіб), рівень зайнятості зріс з 54,2% до 56,0%. [3].

Ринок праці в Україні протягом багатьох років характеризується високими показниками міграції робочої сили. Окрім зовнішньої міграції працездатного населення в європейські країни, США, Канаду та сусідні країни колишнього СНД, ми спостерігаємо внутрішню міграцію населення із сіл у великі міста.

Так, за даними державної статистики внутрішні переміщення приблизно в 10 разів переважають за обсягом зареєстровані випадки зовнішньої міграції. Більше половини усіх переїздив здійснюються всередині регіонів і лише близько третини - між регіонами держави. [2] Найпривабливішими містами для міграції із сіл є Київ, Львів та Одеса.

Через відтік кадрів за кордон, на ринку праці зміцніла тенденція, коли у центрі опинився працівник, а не роботодавець. Така зміна пов'язана із зменшенням пропозиції робочої сили за певними видами діяльності в яких попит залишився незмінним. Також змінилися і канали пошуку фахівців. Окрім звичайних джоб-сайтів, компанії почали використовувати Telegram-канали та соціальні мережі, стали активніше користуватися професійною соціальною мережею LinkedIn.

Професійні послуги з пошуку та підбору персоналу на ринку праці України реалізуються через рекрутингові агенції. Згідно з даними Державної служби зайнятості за I квартал 2020 року 4035 громадян були працевлаштовані суб'єктами господарювання, які надають послуги з посередництва у працевлаштуванні в Україні [3].

Також активним посередником на ринку праці між роботодавцями і шукачами роботи є державна служба зайнятості. Вона на безоплатній основі надає послуги із пошуку підходящої роботи та підбору персоналу, послуги з державного соціального страхування на випадок безробіття, а також здійснює виплату матеріального забезпечення у зв'язку з тимчасовою втратою роботи. За період січень-серпень 2020 року державна служба зайнятості працевлаштувала 411 тис. осіб. За цей період 135 тис. роботодавців співпрацювали з центрами зайнятості та розмістили 603 тис. вакансій. [3]

Початок 2020 року та пандемія COVID-19 внесли свої корективи у стабільність розвитку ринку праці та змінив погляд бізнесу на робочий процес. Коронакриза спричинила багато звільнень як у всьому світі, так і в Україні. Дивлячись на офіційну

статистику Держстату, можна припустити, що кількість втрачених через коронакризу робочих місць вимірюється у сотнях тисяч, тимчасом як за даними соціологічних опитувань – у мільйонах.

У період дії карантину (з 12 березня по 31 серпня 2020 року) у державній службі зайнятості було зареєстровано 445 тис. осіб, що на 64% більше, ніж за аналогічний період 2019 року. За цей період було працевлаштовано 261 тис. осіб, що менше на 39%, ніж у березні-серпні 2019 року. [3]

На рис. 1 показано структуру безробітних, за причинами незайнятості, зареєстрованих державною службою з 12 березня по 31 серпня 2020 року. Так:

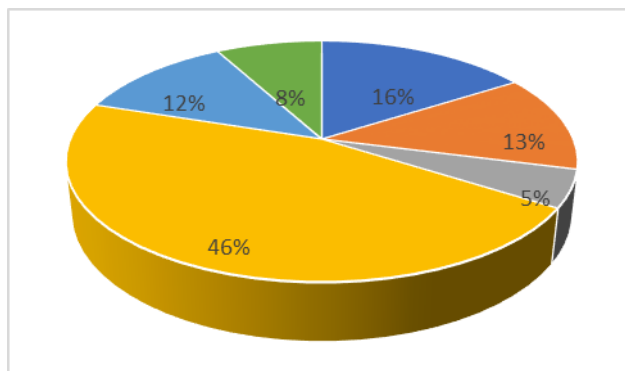

Рис 1. Структуру безробітних, за причинами незайнятості

Безробітними стали сотні тисяч громадян України: як представників інтелектуальної праці, так і найпростіших професій. За даними офіційного джерела – Державної служби зайнятості України – порівняно з початком карантину, станом на 1 травня кількість вакансій скоротилась на 30%, а на 1 червня – на 25%.

На сайті work.ua також помітно суттєве скорочення вакансій: у найгірший період (21 квітня) на сайті публікували лише 43% від кількості у докарантинний період. Однак станом на 23 червня кількість вакансій майже повністю відновились і становила 88% від докарантинного періоду.

Вплив пандемії COVID-19 на українську економіку протягом березня – липня 2020 р. призвів до ряду негативних наслідків на вітчизняному ринку праці, а саме:

1. Скорочення зайнятості в Україні.
2. Зростання кількості безробітних в Україні.
3. Зменшення кількості українців, що працюють закордоном (трудомих мігрантів).

4. Зменшення доходів населення України від продажу своєї робочої сили та самозайнятості через зменшення зарплати, втрати роботи та доходів фізичних осіб-підприємців.

Після закінчення карантину та стабілізації економічної ситуації ринок праці зазнає серйозних змін. ДСЗ зробила власний прогноз щодо перспектив розвитку сфери зайнятості під час і після обмежувальних заходів. Від так, на думку ДСЗ, після скасування карантину на ринку праці:

- особи, які не були зайняті з різних причин більше 1 року склали 16%;
- звільнені за власним бажанням 13%;
- вивільнені у зв'язку зі змінами в організації виробництва 5%;
- звільнені за угодою сторін 46%;
- звільнені у зв'язку з закінченням строку договору 12%;
- не зайняті з інших причин 8%. [3]

1. Вдосконаляться форми дистанційної зайнятості. Більш деталізовано будуть відображені аспекти переведення працівників на такі умови праці.

2. Працівники робитимуть вибір на користь легальної зайнятості.

3. Роль держави зростатиме. Вже сьогодні Зроботодавці звертаються за підтримкою до служби зайнятості, зокрема, за допомогою по частковому безробіттю на період карантину;

4. Посилиться значення гігієни праці та безпеки на виробництві.

5. Зросте усвідомлення у необхідності солідарності замість індивідуалізованих рішень. [3]

Таким чином, існуюча економічна ситуація вимагає нових раціональних підходів до розгляду питань розвитку національного ринку праці, адже домінуючим нині виступають нові форми та методи організації робочих місць. Успішна реалізація вдосконалення ринку праці повинна базуватись на виважених діях органів державної влади.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Закон України «Про зайнятість населення», (ВВР), 2013, № 24, ст.243) - https://taxlink.ua/ua/normative_acts/zakon-ukraini-pro-zaynyatist-naseleण्या/

2. Державна служба статистики – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

3. Державна служба зайнятості - [Електронний ресурс] – Режим доступу:

<https://www.kmu.gov.ua/news/derzhsluzhba-zajnyatosti-pro-rinok-praci-v-ukrayini-za-period-karantinu>